

1ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2007

Νομικά Βήματα για την
Καθιέρωση μιας Καινούργιας
Ιατρικής Ειδικότητας

Αντώνης Βγόντζας

Νομικός

21ος αιώνας

- Δικαιολογημένα θεωρείται **ο αιώνας της Ιατρικής**
- Η κλασσική ιατρική **επαναπροσδιορίζεται**
 - *δεν νοείται η έρευνα και η εφαρμογή της χωρίς τη συνέργεια της βιολογίας της πληροφορικής, της φυσικής και γενικά των θετικών επιστημών*
- **Έκρηξη** βιο-ιατρικής γνώσης
- Αναγκαιότητα **επιμερισμού της γνώσης** σε ιατρικά αντικείμενα (**ειδικότητες**)

μια ιατρική ειδικότητα γεννιέται ...

όταν διαπιστωθούν:

- **συσσώρευση γνώσεων** στο συγκεκριμένο γνωστικό πεδίο
- ανάγκη για **πολυδύναμες φροντίδες υγείας** μεμονωμένων νόσων ή κυρίων συμπτωμάτων
- αυξημένες **τεχνικές δυνατότητες**
- εξάρτηση από **πολύπλοκη υποδομή** (π.χ. σύνθετα ιατρικά μηχανήματα, δύσκολες ιατρικές μέθοδοι κτλ)
- **ειδικές ανάγκες** του πληθυσμού
 - *εμφάνιση νέων ασθενειών, γήρανση του πληθυσμού κτλ.*

Κριτήρια για τη δημιουργία μιας νέας ιατρικής ειδικότητας

Αναγκαιότητα της Επείγουσας Ιατρικής

- Κεντρική ιδέα των **ανθρώπινων δικαιωμάτων** στο χώρο της Υγείας είναι ότι:
 - «**όλοι** οι άνθρωποι δικαιούνται να έχουν **πρόσβαση σε ικανοποιητικές φροντίδες υγείας**»
- **Σύνταγμα Ελληνικού Κράτους**
 - Αρ. 5παρ.5 «Καθένας έχει **δικαίωμα στην προστασία της υγείας του** και της γενετικής του ταυτότητας»
 - Αρ. 21παρ.3 «Το **κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών** και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων»

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΙΑΤΡΙΚΗ

Διεθνής & Ευρωπαϊκή διάσταση

- Σε **διεθνές επίπεδο** η *ανάπτυξη της Επείγουσας Ιατρικής* υπήρξε ραγδαία. Σε αρκετές χώρες τουλάχιστον από 20ετίας έχει αναγνωριστεί ως ανεξάρτητη ιατρική ειδικότητα:
 - **Καναδάς, ΗΠΑ, Αυστραλία, Νότιος Κορέα, Χονγκ Κόνγκ, Ισραήλ,**
- Στα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ένας σημαντικός αριθμός **θεσμοθετημένων ιατρικών ειδικοτήτων**:
 - **52 κατοχυρωμένες ιατρικές ειδικότητες.**
 - **η Επείγουσα Ιατρική μία από τις 52**

Ευρωπαϊκό Δίκαιο

■ Η Συνθήκη της Ρώμης (1975)

- *ελεύθερη ανταλλαγή ατόμων, υπηρεσιών, αγαθών και κεφαλαίου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*
- *αμοιβαία αναγνώριση ιατρικών πτυχίων βασικών & ειδικότητας στον ιατρικό τομέα*

■ Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

- *Οδηγία **1993/16/EEC** της 5 Απριλίου 1993*
- *Οδηγία **2001/19/EC** της 14 Μαΐου 2001*
- *Οδηγία **2005/36/EC** της 9 Σεπτεμβρίου 2005*

Ευρωπαϊκές Οδηγίες: *ιατρικές ειδικότητες*

- Η Οδηγία **2001/19/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου καθορίζει ότι στην ΕΚ:
 - **«ο ειδικευμένος γιατρός πρέπει να είναι ειδικά εκπαιδευμένος για μια συγκεκριμένη ειδικότητα» και να διαθέτει επαρκές εύρος και βάθος εμπειρίας στην ειδικότητα ...»**
- η **Επείγουσα Ιατρική**, ασκείται σαν ανεξάρτητη ειδικότητα σε
 - **εννέα από τα είκοσι πέντε μέλη κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

Ευρωπαϊκές Οδηγίες: ιατρικές ειδικότητες

η **Οδηγία 2005/36/ΕΚ** ... του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005 για την **αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων**

- αποσκοπεί στη δημιουργία ενός **ενιαίου και συνεπούς νομικού πλαισίου**, βασισμένου σε **ελαστικότερες προϋποθέσεις παροχής υπηρεσιών**,
- έναν **μεγαλύτερο αυτοματισμό** στην αναγνώριση των προσώπων και
- μια **μεγαλύτερη ευελιξία των διαδικασιών** ενημέρωσης της οδηγίας

Οδηγία 2005/36/ΕΚ

- «... δικαιολογημένη, για όλες τις αναγνωρισμένες την ημερομηνία έγκρισης της παρούσας οδηγίας ειδικότητες,
 - η διατήρηση της αρχής της **αυτόματης αναγνώρισης** στις ιατρικές και οδοντιατρικές **ειδικότητες που είναι κοινές σε τουλάχιστον δύο κράτη μέλη**
- **χάριν απλούστευσης του συστήματος,**
 - η επέκταση της **αυτόματης αναγνώρισης σε νέες ιατρικές ειδικότητες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας, θα πρέπει να περιορίζεται στις ειδικότητες που είναι κοινές τουλάχιστον στα δύο πέμπτα των κρατών μελών.»**

Οδηγία 2005/36/ΕΚ

■ Άρθρο 24

- Βασική ιατρική Εκπαίδευση

■ Άρθρο 25

- Εκπαίδευση Ειδικευμένων Ιατρών

■ Άρθρο 26

- Ονομασίες Εκπαιδύσεως Ειδικευμένων Ιατρών

■ Άρθρο 27

- Ιδιαίτερα κεκτημένα δικαιώματα των ειδικευμένων ιατρών

■ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

- Αναγνώριση βάσει του συντονισμού των ελάχιστων όρων εκπαίδευσης

■ V.1. ΙΑΤΡΟΙ

- 5.1.1. Τίτλοι βασικής ιατρικής εκπαίδευσης

- **5.1.2. Τίτλοι εκπαίδευσης ειδικευμένου ιατρού**

- 5.1.3. Ονομασίες εκπαιδύσεων ειδικευμένων ιατρών **10**

Οδηγία 2005/36/ΕΚ

- **Άρθρο 26 - Ονομασίες Εκπαιδεύσεως Ειδικευμένων Ιατρών**
 - Οι **τίτλοι εκπαίδευσης ειδικευμένων ιατρών** που αναφέρονται στο **άρθρο 21** είναι ... **αντιστοιχούν**, όσον αφορά την συγκεκριμένη εκπαίδευση, **στις ισχύουσες στα διάφορα κράτη μέλη ονομασίες οι οποίες εμφανίζονται στο παράρτημα V σημείο 5.1.3.**
 - Η **ενσωμάτωση** στο παράρτημα V σημείο 5.1.3 **νέων ιατρικών ειδικοτήτων κοινών τουλάχιστον στα δύο πέμπτα των κρατών μελών**, δύναται να αποφασιστεί ... προκειμένου η παρούσα οδηγία **να ενημερώνεται σύμφωνα με την εξέλιξη των εθνικών νομοθεσιών.**

Ελλάδα: ιατρικές ειδικότητες

■ Ευρωπαϊκή εναρμόνιση

- *Η αντίφαση μεταξύ ελληνικής και ευρωπαϊκής πραγματικότητας καθίσταται περισσότερο έντονη από τη διαπίστωση ότι από τις **52 αναγνωρισμένες ιατρικές ειδικότητες στην Ε.Κ., η Ελλάδα έχει κατοχυρώσει νομοθετικά μόνο τις 38.***

■ ΤΟ Π.Δ. 38/2004

- *«Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις των Οδηγιών 2001/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορούν το επάγγελμα του ιατρού»*

■ Ευρωπαϊκή εναρμόνιση

- *Η στροφή προς τη **διεύρυνση των διαθέσιμων ιατρικών ειδικοτήτων** και την ολοκληρωμένη παροχή αποτελεσματικών ιατρικών υπηρεσιών είναι μονόδρομος.*

Ελλάδα: η εξέλιξη των ιατρικών ειδικοτήτων

- **1929:**
- **νομοθετική καθιέρωση της ιατρικής ειδικότητας** για πρώτη φορά με το **Νόμο 4337/1929**
- **«περί εποπτείας των ειδικοτήτων εν τω ιατρικώ επαγγέλματι»**
 - *κάθε ιατρός προκειμένου να αποκτήσει κάποια ειδικότητα θα έπρεπε να εξασφαλίσει ένα «ειδικό πιστοποιητικό» που χορηγούσε η Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών σε όσους είχαν ασκηθεί σε κλινικές και πανεπιστημιακά εργαστήρια για ένα χρονικό διάστημα από ένα έως δύο έτη μετά τη λήψη του πτυχίου τους*

Ελλάδα: η εξέλιξη των ιατρικών ειδικοτήτων

■ **Νόμος 4337 / 1929:**

- « **Η αλματική εξέλιξις της Ιατρικής επιστήμης και η καταπληκτική πρόοδος, ήν προκάλεσαν αι νεώτεροι κλινικαί, εργαστηριακαί, χημικαί και βιολογικαί έρευναι, επέφερον την ανάπτυξιν τόσων νέων επαγγελματικών κλάδων αυτής, ώστε να παρουσιάζεται επιτακτική ανάγκη όπως η παρ' ημίν κείμενη νομοθεσία... συμπληρωθή δεόντως. Εν τούτοις δεν είναι ορθόν,... να δύναται να εκλεγή πάς ιατρός κατ' ελευθέραν αυτού βούλησιν και άνευ της αναγκαίας προηγούμενης ειδικεύσεως... και να ασκή και να διαφημίζη ταύτην χωρίς το Κράτος να έχη εις χείρας τεκμήριον, ότι ούτος είναι και πράγματι «ειδικός», αρκούντως ασκηθείς.»**

Ελλάδα: η εξέλιξη των ιατρικών ειδικοτήτων

- **Νόμος 1461/1938** τα **κριτήρια** για τη λήψη της ιατρικής ειδικότητας καθίστανται πιο σαφή
 - προβλέπεται **ο ακριβής χρόνος άσκησης** για την απόκτηση της κάθε ειδικότητας ως εξής:
 - **2 έτη** για **Παθολογικές ειδικότητες** και Ακτινολογία
 - **4 έτη** για **Χειρουργικές ειδικότητες**
- **Σκοπός της νομοθετικής ρύθμισης των ειδικοτήτων είναι κυρίως**
 - «...η κατοχύρωση των **θεμελιωδών κανόνων της Ιατρικής Δεοντολογίας**, ως προς τας υποχρεώσεις και τα καθήκοντα του ιατρού, έναντι του Κοινωνικού συνόλου και των συναδέλφων του και **ουχί η κατατεμάχισις της μιας και ενιαίας ιατρικής επιστήμης...**»

Ελλάδα: η εξέλιξη των ιατρικών ειδικοτήτων

- **Νόμος 832/1948:** συμπληρώνει τον προηγούμενο νόμο με
 - την ίδρυση **δύο επιτροπών ειδικοτήτων** με έδρα την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη
 - την αύξηση του χρόνου άσκησης για τη λήψη της ειδικότητας
- **Νόμος 3008/1954** «περί άδειας ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος και Ιατρικών Ειδικοτήτων»: **αναγνωρίζονται νέες ειδικότητες** όπως:
 - η **Αναισθησιολογία** και η **Νευροχειρουργική**
 - αργότερα η **Χειρουργική Θώρακος**, η **Πλαστική Χειρουργική**, η **Ακτινοθεραπεία** και η **Γαστρεντερολογία**

Ελλάδα: η εξέλιξη των ιατρικών ειδικοτήτων

- **Νομοθετικό Διάταγμα 3366/1955 «Περί ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος και ιατρικών ειδικοτήτων και άλλων τινών διατάξεων»**
 - γίνεται **συνολική ρύθμιση** και αναθεωρείται συνολικά το μέχρι τότε νομοθετικό πλαίσιο
 - διακανονίζονται οριστικώς οι διάφοροι εκκρεμότητες του παρελθόντος, ούτως ώστε, **να νομιμοποιηθούν και τυπικώς οι ειδικότητες ιατρών, οίτινες έχουν μεν τα ουσιαστικά προσόντα, κατά τας κείμενας διατάξεις, δεν έτυχον όμως του τίτλου, δια ποικίλας αιτίας κατά το πλείστον, ουχί ίδιας υπαιτιότητας, ως λ.χ. την κατοχήν, τον συμμοριτοπόλεμον κλπ.».**

Χρονολογική εξέλιξη ιατρικών ειδικοτήτων

■ **Νομοθετικό Διάταγμα 3366/1955**

⇒ **19 νέες ειδικότητες**

- *Ακτινολογία, Αναισθησιολογία, Γαστρεντερολογία, Δερματολογία-Αφροδισιολογία, Καρδιολογία, Μαιευτική – Γυναικολογία, Μικροβιολογία, Νευρολογία, Νευροχειρουργική, Ορθοπεδική, Ουρολογία, Οφθαλμολογία, Παθολογία, Παιδιατρική, Πλαστική Χειρουργική, Φυματιολογία, Χειρουργική, Χειρουργική Θώρακος, Ω.Ρ.Λ.*

■ **1956 – 1977:**

- **ακόμη 14 ειδικότητες**

Χρονολογική εξέλιξη ιατρικών ειδικοτήτων

- **1981: Ν. 1193/1981**

- *Διαχωρίστηκαν: Ψυχιατρική από τη «Νευρολογία», Ακτινοθεραπευτική Ογκολογία από την «Ακτινολογία», Ακτινονοδιαγνωστική από την «Ακτινολογία», Νευρολογία από την «Ψυχιατρική»*

- **1988 – 1998**

- *4 ακόμη ειδικότητες*

- **Συνολικά: 38** ειδικότητες

Ελλάδα: η εξέλιξη των ιατρικών ειδικοτήτων

- Έχουν παρέλθει σχεδόν δέκα χρόνια από την τελευταία καθιέρωση νέας ιατρικής ειδικότητας στην Ελλάδα που έγινε **το 1998** με την **Παθολογική Ογκολογία**
 - Η στασιμότητα της ελληνικής νομοθεσίας στο ζήτημα των ιατρικών ειδικοτήτων είναι:
 - Αδικαιολόγητη
 - Απαράδεκτη
 - Επικίνδυνη

Σχέδιο νόμου του 2004: *μία χαμένη ευκαιρία*

- **σύγχρονη και ουσιαστική ρύθμιση** των θεμάτων που αφορούν τις ιατρικές ειδικότητες:
 - καθόριζε εκ νέου το **γνωστικό αντικείμενο** και η **διάρκεια** εκπαίδευσης για κάθε ιατρική ειδικότητα
 - αντικαθιστούσε την αναχρονιστική επετηρίδα εισαγωγής στην ειδικότητα με ένα **αξιοκρατικό σύστημα** πανελληνίων εξετάσεων
 - επεδίωξε την αναβάθμιση και τον **ορθολογισμό της παρεχόμενης εκπαίδευσης** στις μονάδες
 - αναγνώριζε το **συνεχώς μεταβαλλόμενο χαρακτήρα** των ιατρικών ειδικοτήτων και στην παρ. 5 του άρθρ. 1 προέβλεπε τη **δυνατότητα πρόσθεσης, κατάργησης ή τροποποίησης ιατρικών ειδικοτήτων και ειδικεύσεων** ανάλογα με τις σύγχρονες απαιτήσεις **με την έκδοση Π.Δ.**

Διαδικασία καθιέρωσης Ιατρικής Ειδικότητας

■ **Ισχύον νομικό πλαίσιο:**

- Το **Κ.Ε.Σ.Υ.** έχει την **ουσιαστική ευθύνη** για το **σχεδιασμό και τη διαμόρφωση** της εθνικής στρατηγικής στον τομέα της υγείας και την υποβολή σχετικών προτάσεων προς τον Υπουργό Υγείας.
- **Γνωμοδοτεί** για κάθε θέμα της τρέχουσας πολιτικής όσον αφορά την υγεία και **εισηγείται μέτρα** για την πραγματοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων.
- Επιπλέον, με **απόφαση του Υπουργείου Υγείας** συγκροτούνται **ειδικές επιτροπές και ομάδες εργασίας** εντός του Κ.Ε.Σ.Υ. οι οποίες συμβάλλουν στην προώθηση και την ολοκλήρωση των σκοπών του (άρθρα 3 και 4 του ν. 1278/1982).

Διαδικασία καθιέρωσης ιατρικής ειδικότητας

■ Ισχύον νομικό πλαίσιο:

□ *στο Κ.Ε.Σ.Υ ... ειδική επιτροπή εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης η οποία:*

- α. Εισηγείται τον **καθορισμό ιατρικής ειδικότητας**
- β. Εκτιμά τις ανάγκες και **γνωμοδοτεί** για τον απαιτούμενο **αριθμό των ιατρών** της ιατρικής ειδικότητας
- γ. Καταρτίζει τα **προγράμματα για την εκπαίδευση των ειδικευόμενων ιατρών** και καθορίζει τα **κριτήρια για τον ορισμό των αναγκαίων μονάδων** που θα παράσχουν την εκπαίδευση, τον χρόνο της εκπαίδευσης και των αριθμό των ειδικευόμενων ανά νοσοκομείο

Διαδικασία καθιέρωσης ιατρικής ειδικότητας

■ **Ισχύον νομικό πλαίσιο:**

- Το Κ.Ε.Σ.Υ. αφού **επεξεργαστεί** μέσω της ειδικής επιτροπής εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης και ενδεχομένως ειδικών επιτροπών και **ομάδων εργασίας** το ζήτημα εισαγωγής μιας νέας ιατρικής ειδικότητας,
- υποβάλλει **πρόταση προς τον υπουργό** Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- ο Υπουργός Υγείας αφού λάβει τη γνώμη του Κ.Ε.Σ.Υ., **υποβάλλει πρόταση προς έκδοση σχετικού Π.Δ.** που ορίζει
 - τις προϋποθέσεις, ο τρόπος και η διαδικασία για την απόκτηση τίτλου ειδικότητας
 - τα κριτήρια, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία επιλογής των υποψηφίων για ειδίκευση ιατρών
 - η λειτουργία των αντίστοιχων εκπαιδευτικών μονάδων.

Διαδικασία καθιέρωσης ιατρικής ειδικότητας

- **Ισχύον νομικό πλαίσιο:**
 - **N. 1397/1983** «Εθνικό Σύστημα Υγείας»
 - **N. 1278/1982** «Περί συστάσεως Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας»
- απαιτεί την έκδοση σχετικού **Προεδρικού Διατάγματος** κατόπιν πρότασης του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.
- Κεντρική θέση στην καθιέρωση μιας ιατρικής ειδικότητας καταλαμβάνει το **Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας**

Κρίσιμα βήματα για την καθιέρωση μιας νέας ιατρικής ειδικότητας

- **Επιστημονική τεκμηρίωση**
 - *Γνωστικό αντικείμενο*
- **Θεσμική τεκμηρίωση**
 - *Διοίκηση*
- **Αναζήτηση προηγούμενου**
 - *Ελλάδα*
 - *Ευρώπη*
- **Συναίνεση κοινωνίας**
- **Νομοτεχνική Επεξεργασία**

Καθιέρωση της Επείγουσας Ιατρικής στην Ελλάδα: *τα κρίσιμα βήματα*

1. Να **διαπιστωθεί** από τους αρμόδιους φορείς της ιατρικής επιστήμης **η ανάγκη θεσμοθέτησης** μίας τέτοιας ειδικότητας στο πλαίσιο:

- των **ραγδαίων εξελίξεων της ιατρικής επιστήμης και της τεχνολογίας, της συνεχώς μεταβαλλόμενης νοσογραφικής πραγματικότητας του πληθυσμού στην Ελλάδα**
- της **εθνικής στρατηγικής για την υγεία.**

Καθιέρωση της Επείγουσας Ιατρικής στην Ελλάδα: *τα κρίσιμα βήματα*

2. Να **ορισθεί** από τους αρμόδιους φορείς της ιατρικής επιστήμης

- *το περιεχόμενο της εκπαίδευσης που πρέπει να λάβει ο πτυχιούχος της ιατρικής*
- *προκειμένου να αποκτήσει της απαραίτητες **γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες** για την άσκηση της συγκεκριμένης ειδικότητας,*
- ***ο χρόνος** εκπαίδευσής του,*
- ***την πιστοποίηση των νοσοκομείων,** στα οποία θα γίνεται η εκπαίδευση αυτή.*

Καθιέρωση της Επείγουσας Ιατρικής στην Ελλάδα: *τα κρίσιμα βήματα*

- 3. Να πεισθεί η Διοίκηση να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει τη λήψη της ειδικότητας**
- 4. Να διερευνηθούν οι διαδικασίες καθιέρωσης νέας ιατρικής ειδικότητας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο**
- 5. Να επιδιωχθεί η κοινωνική συναίνεση μέσα από ένα γόνιμο διάλογο.**

Καθιέρωση της Επείγουσας Ιατρικής στην Ελλάδα: *τα κρίσιμα βήματα*

- 6. Να καταγραφεί** η βούληση της Διοίκησης σε **διάταξη Π.Δ.**, η οποία θα περιλαμβάνει:
- **η διαπίστωση της ανάγκης** θεσμοθέτησης της ειδικότητας της επείγουσας ιατρικής,
 - **το στόχο και το αντικείμενο της ειδικότητας**
 - **τις γνώσεις, δεξιότητες, και «ικανότητες»**, που περιλαμβάνονται στην ειδικότητα
 - **τη διάρκεια** της εκπαίδευσης στην ειδικότητα
 - **την κατανομή της πιο πάνω διάρκειας σε γνωστικά αντικείμενα**

Καθιέρωση της Επείγουσας Ιατρικής στην Ελλάδα: τα κρίσιμα βήματα

7. Το Προεδρικό Διάταγμα πρέπει να περιλαμβάνει:

- ❑ *το περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων*
- ❑ *την πρακτική άσκηση των ειδικευόμενων*
- ❑ *τη σύσταση θέσεων ειδικευόμενων στην Επείγουσα Ιατρική*
- ❑ *την κατανομή τους σε νοσοκομεία*
- ❑ *τη συμμετοχή των ειδικευόμενων ιατρών σε εφημερίες*
- ❑ *τον τρόπο διορισμού των ιατρών μετά την απόκτηση της ειδικότητας*

Ο όρκος του Ιπποκράτη περισσότερο επίκαιρος από ποτέ

*«Να θεραπεύω τους πάσχοντες
κατά τη δύναμή μου [γνώσεις,
δεξιότητες, ικανότητες] και την
κρίση μου χωρίς ποτέ εκουσίως να
τους βλάψω ή να τους αδικήσω»*

Ιπποκράτης